

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2023-09-26

Närvarande: F.d. justitierådet Mari Andersson samt justitieråden Kristina Svahn Starrsjö och Eric M. Runesson

Förvärv och förvaltning av vissa kreditavtal

Enligt en lagrådsremiss den 7 september 2023 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om förvärv och förvaltning av nödlidande kreditavtal,
2. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
3. lag om ändring i inkassolagen (1974:182),
4. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
5. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
6. lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Sofie Björklund och, i den del som avser förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173), av rättssakkunniga Ida Vilhelmsson.

Lagrådsremissen

Regeringen föreslår ett regelverk för förvärv och förvaltning av vissa kreditavtal där låntagaren inte klarar av att betala krediten i tid (s.k. nödlidande kreditavtal). Förslagen syftar till att stärka regleringen av marknaden för överlåtelser av sådana kreditavtal som har ingåtts av ett kreditinstitut och till att motverka oseriöst agerande. Dessutom ska skyddet för låntagarna öka, t.ex. genom att det införs krav på relevant information när ett nödlidande kreditavtal överlåts och möjligheter att lämna klagomål. Förslagen bygger på ett EU-direktiv¹, det s.k. kredithanteringsdirektivet. För att genomföra direktivet föreslår regeringen en ny lag som bl.a. innebär att det behövs tillstånd från Finansinspektionen för att få förvalta nödlidande kreditavtal samt att kreditförvaltare ställs under Finansinspektionens tillsyn. I lagrådsremissen föreslås vidare att tillsynen över inkassoföretag ska samlas hos Finansinspektionen i stället för att vara uppdelad mellan olika myndigheter. Genom att tillsynsansvaret samlas hos en myndighet ska det bli enklare för en låntagare att veta vart han eller hon ska vända sig med synpunkter och klagomål. Dessutom ska risken för skillnader i bedömningar och praxis på inkassoområdet minska. Det föreslås också att det i kreditupplysningslagen uttryckligen ska anges att kreditupplysningsföretag får behandla uppgifter om förvaltarskap.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/2167 av den 24 november 2021 om kreditförvaltare och kreditförvärvare och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om förvärv och förvaltning av nödlidande kreditavtal

Övergripande synpunkter

Kredithanteringsdirektivet tillämpas dels vid vissa förvärv av en borgenärs rättigheter (borgenärsbyte), dels i vissa fall när en ny part inträder i ett avtalsförhållande mellan en tidigare borgenär och en låntagare (partsbyte) (jfr artikel 2). Lagtexten bör utformas så att det framgår att motsvarande gäller för lagen. Enklast kan detta ske genom att man i 1 kap. 1 § anger att lagen innehåller bestämmelser om förvärv och förvaltning av vissa "fordringar eller kreditavtal", och att man i definitionen av uttrycket kreditförvärvare (1 kap. 3 § punkt 7) efter "nödlidande kreditavtal" lägger till "eller en fordran på grund av ett sådant avtal".

Lagrådet vill i anslutning till detta framhålla att uttrycket "kreditförvärvare" inte är träffande. Det som förvärvas är en fordran (med eller utan åtföljande förpliktelser för borgenären enligt ett kreditavtal). Ett uttryck som "fordringsförvärvare" vore därför mera träffande. Detta uttryck skulle också underlätta läsningen genom att det särskiljer sig från uttrycken "kreditförvaltare" och "kredithanterare" vilka förekommer i samma sammanhang.

I lagförslagets kapitel 7 finns regler om bl.a. sanktionsavgifter. Lagrådet får i sammanhanget erinra om det behov av en samordning av all lagstiftning som avser sanktionsavgifter som tagits upp bl.a. i Lagrådets yttrande den 26 januari 2023 över remissen Mottagningsanordningar i hamn för avfall från fartyg.

6 kap. 2 §

I paragrafen föreskrivs att en kreditförvaltare, kreditförvärvare, representant eller tillhandahållare av kreditförvaltningstjänster eller den som är anställd av en sådan aktör ska lämna de upplysningar och tillhandahålla det underlag som Finansinspektionen begär för sin tillsyn. Av 7 kap. 25 § följer att ett föreläggande enligt bestämmelsen får förenas med vite.

I artikel 21.5 i direktivet anges att medlemsstaterna ska säkerställa att lämpliga åtgärder vidtas så att behöriga myndigheter kan erhålla den information som krävs för att myndigheten ska kunna utföra vissa tillsynsuppgifter. I artikeln anges vilka informationen ska få inhämtas från. Där anges, förutom de som räknas upp i 2 §, bl.a. låntagare och andra personer. Någon bestämmelse som träffar sådana aktörer finns dock inte i lagen. I författningskommentaren till paragrafen anges: "Finansinspektionen kan i sin handläggning även inhämta uppgifter från andra än de som omfattas av denna paragraf, jfr 23 § förvaltningslagen (2017:900)."

Lagrådet har svårt att se att ett sådant inhämtande kan ske med stöd av 23 § förvaltningslagen. Det kan därför ifrågasättas om förslaget säkerställer att Finansinspektionen kan få in uppgifter från låntagare och andra personer.

7 kap. 1 och 3 §§

I paragraferna finns bestämmelser om återkallelse av tillstånd. Lagrådet efterlyser förtydliganden av vad som avses med ordet verksamhet i dessa paragrafer.

Enligt 3 kap. 1 § krävs det tillstånd från Finansinspektionen för att få vara kreditförvaltare. Enligt 6 kap. 1 § har Finansinspektionen tillsyn över kreditförvaltare som har tillstånd enligt lagen och över att bestämmelserna i lagen följs. Tillsynen omfattar att företagets

verksamhet bedrivs enligt denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten samt de styrformer, de interna kontrollmekanismer, den policy och vissa förfaranden som regleras i lagen. I och med att tillsynen omfattar också andra författningar kan den omfatta t.ex. inkassoverksamhet som förvaltaren bedriver. Om en kreditförvaltare bedriver verksamhet såväl enligt denna lag som enligt inkassolagen så krävs inte tillstånd för inkassoverksamheten, se 2 § tredje stycket inkassolagen. Dock ska Finansinspektionen ha tillsyn över att inkassolagen följs, se förslaget till 13 § inkassolagen.

Det är inte lätt att förstå hur lagarna är avsedda att förhålla sig till varandra. I 7 kap. 1 § regleras under vilka förutsättningar en kreditförvaltares tillstånd ska återkallas. Det anges att ett tillstånd ska återkallas t.ex. om kreditförvaltaren inte inom ett år har börjat bedriva sådan *verksamhet* som tillståndet avser (första stycket 2). Gäller det endast tillstånd till verksamhet enligt denna lag eller gäller det också inkassoverksamhet? Enligt en annan punkt (första stycket 6) ska tillståndet återkallas om kreditförvaltaren har överlåtit hela sin *verksamhet*. Avses all verksamhet som förvaltaren bedriver, t.ex. också inkassoverksamhet, eller bara verksamhet enligt denna lag?

Enligt 7 kap. 3 § gäller att om ett tillstånd återkallas får Finansinspektionen bestämma hur avvecklingen av *verksamheten* ska ske och förena beslutet med förbud att fortsätta verksamheten. Liksom i 1 § väcks frågan vad som avses med ordet *verksamheten*. Här får man dock viss hjälp av författningskommentaren där det står att Finansinspektionens beslut får avse även annan verksamhet än den som omfattas av denna lag, t.ex. kreditförvaltning av kreditavtal som inte är nödlidande. I denna paragraf synes därför ordet *verksamheten* stå för företagets hela verksamhet, oavsett vilken lag som eventuellt kan gälla för verksamheten. Noteras kan att 3 § sannolikt gäller också vid återkallelser enligt 4 §. Enligt den paragrafen kan återkallelse ske om kreditförvaltaren åsidosatt sina

skyldigheter inte bara enligt denna lag utan också enligt någon annan författning som reglerar verksamheten.

Sammanfattningsvis efterlyser Lagrådet en förklaring till hur ordet verksamheten ska tolkas i dessa regler och hur reglerna förhåller sig till annan lagstiftning, t.ex. inkassolagen.

7 kap. 12 §

Enligt denna paragraf ska en sanktionsavgift för ett företag som högst bestämmas till det högsta av vissa i tre punkter beskrivna belopp. I första stycket 1 anges att beloppet utgörs av tio procent av företagets omsättning för verksamheten enligt denna lag det närmast föregående räkenskapsåret. Här avses alltså "verksamheten enligt denna lag". Det framstår dock inte som ändamålsenligt att beräkna omsättningen enbart på verksamheten enligt denna lag när det är fråga om en anmärkning eller varning enligt 4 § på grund av åsidosättande av en skyldighet mot någon annan författning som reglerar bolagets verksamhet, t.ex. inkassolagen. Det kan dessutom i vissa fall sannolikt vara svårt att dela upp omsättningen så att den avser endast "verksamheten enligt denna lag". Det kan noteras att begränsningen i punkten 1 till "denna lag" inte fanns med i det remitterade förslaget. När det gäller punkten 2 uppgår beloppet till två gånger den vinst som företaget har gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa. I denna punkt finns alltså ingen begränsning till "denna lag" utan vinsten hänförs till överträdelsen som ju kan ha skett i förhållande till någon annan författning, t.ex. inkassolagen, eller utländska regler. Lagrådet efterfrågar förtydliganden i dessa avseenden.

7 kap. 23 §

I första stycket anges att om det finns skäl att anta att en kreditförvaltare med tillstånd från en behörig myndighet i ett annat

EES-land har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller någon annan författning som reglerar kreditförvaltarens verksamhet i Sverige, ska Finansinspektionen informera den behöriga myndigheten i det landet och begära att åtgärder vidtas. Lagrådet efterfrågar en tydligare beskrivning av vilka åtgärder av den utländska myndigheten som kan komma att bli aktuella.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.